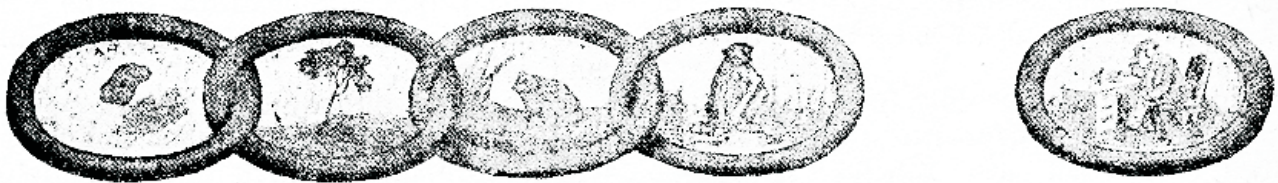

Tõe Sõnumid

9. aastakäik.

Tallinnas, 1925.

Nr. 10/11.

Arenemise teooria hakkas „mitte millegiga“ peale ja oma loodetava võidu joovastuses on ta mitmeid loodolewust sugulusahelaga ühendada püüdnud. Kuni siamaale pole wõidud elu tekkimise saladust loomulikult teel äraseletada ja praegu otstakse asjatult puuduwat suguluslüliti inimese ja ahwi wahel. Kas leitakse puuduwat lüliti tulewikus?

Kas loomine wõi arenemine?

Hiljuti möödunud kuude joollul kõitis pea terve maailma meeli Ameerikas maaleidnud profsess ilmawaate üle, kas maailm on Jumala loodud wõi iseenesest arenenud.

Pea kõigi ajalehtede weergudel käsitati kõigekülgselt seda küsimust, mille lained ka Eestisse ulatasid.

Ameerikas, Tennessee osariigis, on maksew seadus, mis awalikkudes loolides niisuguse põhimõtte ärakeelab, mis jalgab maailma loomist Jumala poolt nagu see piiblis kirjeldatud ja mis õpetab, et inimsugu ahwist põlweneda.

Keegi ülikooli õpetaja, John T. Scopes, Daytoni ülikoolist on seaduses keelatud põhimõtte wastu awalikult õpetanud ja oli hiljuti kohtu ees oma teo eest wastust andmas.

Wastate lestel käsitatud küsimus, kas loomine wõi arenemine, sai eeltähendatud sündmuse läbi uue tähtsuse ja on jällegi hoolsa sdelumise alla wõetud.

Nähtawasti ei jae see wiimaseks profsessiks. Praegu tulewad Ameerikast uued

leated et Tennessee osariigis juhtunud profsessi tagajärd on arenemise õpetuse wastased teistes osariikides tegewusele kihutanud, Arenemise õpetuse wastane liikumine olla mitmes osariigis iseäranis äge.

Tennessee osariigis olnud profsessi käik kui ka järeldus on juba ajalehtede laudu kõigil teada, sellepärast tahame siin ainult asja sifu juures peatada.

Sarilikult wõeldakse et usklikul ei tarwitsewat palju midagi „teada“ waid ainult us-tuda kuid piibel õpetab teisiti ja nimelt:

„Katsuge kõil läbi; pidage kinni mis hea on“. 1. Tess. 5, 21. Sellepärast küsime:

Kas on arenemisõpetus tõendatud?

See on praegusel ajal tähtis küsimus. On see tõendatud, siis peab seda kui tõde wastu wõetama; kui see aga ei ole tõestatud ja kui seda ei wõi tõestada, siis peame seda kui eksitust otjustawalt kõrwaleheitma. Meie toome siin järgnewalt esile mitmete tähtsate õpetlaste otjused.

Üks tulisematest põlwenemise õpetuse pooldajatest, kes ka hiljuti ühe sellesisulise

raamatu kirjutas, mida mitme tuhandetes exemplarides laiali laotati, on prof. J. Art-hur Thomson, kes aga omas teoses ka isegi tunnistama peab:

„Kui meie mingisugust teooriat olewuste-feltside alguse kohta üles ei säe, siis ei ole meil edasiuurimiseks enam wähematki ma-terjaali.

„Onnetumal kombel oleme loogu sel-les asjas wäga teadmatud“.

Ra maateadus, mispeale arenemisõpetuse esitajad alati toetada püüawad, ei anna neile mingisugust tõendust selle õpetuse õig-luse kohta.

Sir Murchinson ütleb: „Geoloogiliste ajajärfude kohta looduses tean ma niisama palju kui iga elaw inimene ja kartmatast ütlen ma, et geoloogilised leidused ainsa-magi siibiga Darwini teooriat ei toeta“.

Kuulus Canada geoloog J. William Daw-son heidab arenemisõpetuse täiesti kõrwale öeldes: „See on üks tähelepandawamaist inimsoo awaldusist; see on täielikult ilma tõendusteta“. („Story of Earth and Man“, lhf. 317.)

Prof. Winchell ütleb oma „Doctrine of Ewolution'is“ lhf. 54:

„See suur langefaelne tõeasi, millega igasugusel arenemisõpetuse teoorial kohe algusest peale wõidelda tuleb, on selles, et meil kõrwalekaldumiseft hoolimata weel ain-samatki tõendust ei ole selle kohta, et üks tõug ehk sugu on teisest soost wäljaarene-nud. Kogu maailma pind on tõendust otfi-des läbiuuritud ja lord paistis, kui oleks tõelikult selleks näitus leitud, et üks eht tõug on nõndanimetatud loomuliste mõjude läbi teisest tõust tekkinud, ja meie awaldame ainult arenemisõpetuse iga uue esitaja ja pooldaja wäljendust, kui ütleme, et see kaa-otstitud „Experimentum crisis“ (otjustaw, kindel tõendus) alles leidmata on.

Sellejärele kui aastakümnete jooksul pal-jud teadlased kõigil maadel tõsifelt on selleks waewa näinud, et arenemise õpetusele tõen-dust leida, ütles Dr. Etheridge Briti muu-seumi kohta, mis loogu maailmas kõige suu-rem, Dr. George C. Posti wastu:

„Kogu selles suures muuseumis ei ole leida ainsamatki tõendust su-gude ehk tõugude muutmise kohta. See muuseum on täis tõendusit niisuguste waadete täielise effituse kohta“. „Other Side of Ewolution“ lhf. 9.

Rudolf Schmidt kirjutab arenemisõpetuse kohta: „Kõik arenemise teooriad ei ole oletä-

mise liinist laugemale jõudnud“. „Darwini teooria“, lhf. 61.

Mõnda on meil siis ikka ainult oletä-misega tegemist ja ei mitte kindla teadusega. Kuulus uskmata ja äge Jumalasalgaaja Ernst Haeckel, kes alati seda imet püüdis awaldada, kui oleks ta kõigesügawama elu-saladuse mõistmiseni jõudnud, peab oma „Maailmamõistatuses“ tunnistama:

„Meie tunnistame wastuwaidlemata, et looduse sifemine olu meil nõndasama wähe mõistetaw on, kui Anaximandril wõi Em-pedoklesel 2400 aastat tagasi... Meie tõen-dame, et aine olewus seda saladuslitemaks ja mõistatuslitemaks muutub, mida süga-wamale meie selle omadustesse süweneme ja tungime“.

Juba eelpool nimetatud kuulus Briti fivistamisteadlane Dr. Etheridge ütleb oma raamatus:

„Üheksa kümnendikku arenemisõpetuse pooldajate oletustest on puhas lollus, põh-jendamatud tähelepanetu kaudu ja täielikult tõendamatud tõeasjade läbi. Inimesed usu-wad mõnda teooriat ja liialdawad selleks tõeasju, et neile armsatsaanud teooriat toetada. Mina olen kõiki nende raamatuid lugenud aga need ei awalda minu waate peale, olewuseltside muutmatusse uskumi-ses, wähematki mõju. Mõned mehed pea-wad teisi sellepärast narrideks, kui kohe nende õpetusega nõus ei olda; aga see muuseum on täis tõendusit nende waadete täielikust effituseft“.

Miks pärast arenemisõpetus üldiselt lewines.

Paljude meeltes tõuseb tahtmatast küsi-mus, kuidas see küll on, et arenemisõpetus mis paljude tõsiste looduseuurijate otuse järele tõendamatu ja ainult põhjendamata oletuste loogu on, siiski ühe teise osa õpet-laste poolt nii tulifelt kaitsetakse ja suurtest hulkadest nii isutalt wastu wõdetakse.

Üks looduseuurija awaldab meile selle saladuse öeldes: Darwinismi wõeti sellepä-rast omal ajal waimustatult wastu, et see arenemisõpetus wõimalust pakkus piinawast usust loojasse Jumalasse wabaks saada... Oleme ometi lõpuks õnnelikult Jumalast lahti saanud ja see on peaaft..... Ja tõeli-kult on see Darwinismi-waimustuse pea-põhjusteks paljude Darwini jäingrite juures, nimelt üks methafüüsiline tarwidus, mis Jumalasalgamine on.

(Dr. C. Dennert, „Darwini surma-woodil“, lhf. 19.)

Arenemisõpetuse wili.

„Nende wiljast peate neid tundma“. See on kõigesuurem katsewiwi, mida jumalik õpetaja meile lätte annab. Meie küsime: Misjulgust wilja kannab arenemisõpetus? Kas juhib ta inimest Jumalale lähemale? Kas õhutab ta teda pühale elule? Kas õpetab ta teda armastama oma ligemist kui iseennast?

Nende küsimiste peale peame otsustawalt „ei“ wastama. See õpetus kaswatab jumalakartmata rahwasugu, rahwapõlwe, kes mõtlewad, et neil ei tarwitse jumaliku kohtumõistja ees wastutaw olla, inimsoo, kes patu olemasolu ei usu ja kellel oma kasu püüd lipukirjaks on. Arenemisõpetuse pooldajad mitte üksi ei heida ära piibli loomislugu waid ka patulangemise, ühe Atralunastaja saatmise tõotuse, kes hiljem selleks maailma tuli, et inimesi jälle Jumalaga ühendada; nemad heidawad ära kõik jumalikud ilmutused ja teated imetegude üle, mida kõige kõrgem oma laste ärapästmiseks on teinud, Jeesuse neitsist sündimise Kristuse ihuliku ülestõusmise, õpetuse äralepitamisest ristipuu peal, püha Kirja Jumalast sisseandmise; nemad salgawad ära ümberpöörmise tarwiduse ja inimesele kättemaksmise tema tegude eest; nemad salgawad Kristuse isiklike teise tulemise ja aulise töö, et lõpeks kõik peab Kristuse sees kokkuwõetama, nemad rõõwivad inimestest teadmise, et nad Jumalast põlwenewad ja juhivad neid ahwide, kunnade ja wihmauslikeste kui eneste eesistade peale.

Arenemisõpetus on hädaohuks kogu tsiwilisatsioonile.

Oma raamatus: „Seven Questions in Dispute“ ütleb J. W. Bryan lht. 157. selle kohta:

„Tialgi ei ole olnud aega, mil maailm oleks wõinud arenemisõpetuse toore põhimõttega nõus olla ja selle wastu poleks protesteerinud.

See on suurim waenlane tsiwilisatsioonile ja religioonile. Üks Jumalasse on seltskonna põhialus; sellele tugewad kõik elus walitsewad jõud. Üks kõik mis asi, mis aga inimese usku Jumalasse nõrgestaks, on kahjulik inimsoo tulewikule... Teg on et maailma ja rahwaste jõud end selleks ühendaksid, et alata wõitlust arenemisõpetuse wastu... Inimsoo tulewik on hädaohus. Darwini Jumalat ei ole olnud — ta ei ole wõinud teda leida; Darwini piibel ei ole midagi — see oli oma Jumala Waimust sisenduse kaotanud; Darwini Kristus polnud keegi, temal oli ahw — nii isa kui ema poolt — eesistaks. Riisugune Kristus ei wõi maailmale kuidagi abiks olla ega kedagi ärapäasta. Inimlik seltskond ei wõi selle Jumalawastase ilmatarkuse — inimesewaimu kummardamise — läbi siin õnnelik olla ega ole neil selleks ka tulewiku kohta mingit wäljawaadet. Sellepärast ütleb Jumala sõna kõigile:

„Kartke Jumalat ja andke temale au, sest tema kohtutund on tulnud, ja kummardage seda, kes on teinud taewa ja maa ja mere ja wee allikad“. Jlm. 14, 7.

R. A. D. ainetel.

Kuristik inimese ja teiste loodolewuste wahel

Meid peetakse teadmatateks, pimedal lehtajal elawatateks lasteks, inimesteks, kes igasugust eduläiku talistada püüdwad ja seda kõik sellepärast, et meie arenemisõpetusega nõus olla ei saa; et meie seda ei usu, et inimene loomadest pölvenerb. Ma ütlen meelega, et meie ei usu, sest kõige kuulsamad neist looduseuurijatest tõendawad, isegi awalikult, kui neid wäljapääsemata lihtsasse seisukohta aetakse, et arenemisõpetus ainult oletuste ja usu peal põhjeneb.

Meie lahkume otsustawalt ahwiteooriast ja mõistes selle õpetuse põhjendamatu, ütlemise ühes ühe esimestest looduseuurijatest, Birchowiga, kes oma otsuse selle teooria üle järgmistes sõnades awaldas:

„Inimene wõib samuti lambast wõi elewandist, kui ahwist põlweneda“.

Kuristik inimese ja looma wahel.

Inimese waimliselt suure üleoleku tõdeasi loomade üle annab meile põhjust ahwi-probleemi inimese waimuannete waatepunktist walgustada.

Inimese waimlikkude annete täius asetab teda piirita kõrgusele ja loob inimese ja looma wahel põhjatu kuristiku, millest ükski loom üle ei saa. See waimne üleolek awaldub:

1. Inimese kõnelemise andes.

Loomadel ou orgaanid: kõrisõlm, kops,

sejat ära tunneb, kes heategude eest tajub ja kurja kättemaksab.

Koondame veel kord eelpool öeldud omadused kokku mis on: iseteadvus, leidlikkuseand, religioon ja kolbline vastutustunne — kõik need omadused kujutavad põhjatuma kuristiku inimese ja looma wahelu, millest ükski ajalil olewus üle ei saa ja ükski arenemisõpetuse teooria, üks kõik kui „teaduslik“ ta ka oleks, ei suuda sellele kuristikule jilda üle ehitada.

Kõik kes tahawad iseene ja teiste wastu awalikud olla, peawad ütlemä et arenemisõpetus inimsoo tekkimist ära ei seleta ja et ahwi probleem ainult problee-

miks jääb, mida ka kõik looduseuurijad ainult uskuma peawad.

Meie aga eelistame usku piiblikliku loomisejutustuse kohta looduse teadlaste usu asemel ja soowitame igale Jumala sõnas kirjelduwa loomisloo kohta kahtlejale oma põhjendamatuid waateid maha jätta, loojat Jumalat äratunda tõsiselt oma hingedõnnituse üle järelemõtelda ja lähelepanna mis Jumala sõna ütleb: „Sest tema nägemäla asju nii hästi tema igawest wäge kui jumalikku olemist näitse maailma loomisest, kui neid lähele pannakse tegudest, nõnda et nemad ei wõi endid wabandada. Room. 1, 20.

J. F. Sunergard'i ainetel.

Kui pikad olid loomispäewad

Kas olid need kahesümnenelja tunni pikk sed kirjatähelised päewad wõi pitad aja-järgud?

Möödunud kuuekümmne aasta kestusel on pilkawate skeptikute, usuteadustest wabamõtlejate ja ewolutsiooniliste geoloogide ägedad löögid kaswawa wihaga tembeldanud Genesise loomingu „päewa“ pikaks, lõputuks 5.000.000 — 200.000.000 aastat kestnud aja-järguks. See meid ei üllata; aga meie paneme imeks, leides, et fundamentalistid, kel ei ole mingit sümpaatiat skeptitsismi, liberalismi, wõi ewolutsiooni wastu, mitte üksnes ei waihi selle tähtsa aine üle, waid, olles sunnitud awaldama mingit arwamist, ei mõista ega awalda küllalt otsustawalt et „päew“ tähendab kahesümnenelja tunni pikkust aja-järku.

Mitte ainult ei saa sõna „päew“ tõlgitseda kahesümnenelja tunni pikkuse aja-järguna, waid teda ei saa tõlgitseda millegi muuna, kui ei taheta rikkuda piiblikku loogika- ja seletusseadusi. Kõige keerulisemad teooriad on kokku seatud äärmise hoole ja järelekaaluwa uurimisega, millisel eesmärgits meid uskuma panna asjaolu, et „päewad“ esitawad pikki aja-järke. Seda asjaolu tahame jün lähemalt waadelda.

Mitte üksnes ei ole meil Genesises (1. Moosese raamatus) Moosese teadaanne loomise „päewade“ üle, waid kõigewägewam Jumal ise kirjutas Süinai tule ja maawärisemise keskul oma enese sõrmega liwilaudadele sõnad, mis wõtawad jäädawalt wõimaluse igalt inimeselt wõi inimilassilt teha rohkeid kui katskümmeid neli tundi Genesise loomingu „päewadest“. Jumala sõnad

selle kohta on: „Kuus päewa pead ja tööd tegema ja kõik oma tegemist tegema. Aga seitsmes päew on hingamisepäew Jehoowale sinu Jumalale: ... sest kuue päewaga on Jehoowa taewa ja maa teinud ... ja hingas seitsmendal päewal“. 2. Moos. 20, 9—11.

Sellest on näha mitu asja:

1. Seitsmes päew on sama pikk kui esimesed kuus; sest meil kästakse töötada kuus päewa ja hingata seitsmendal.

2. Kuna meie nädala seitse päewa kõik ühepikkused siis peawad Jumala eimese nädala seitse päewa kõik sama pikad olema; muidu ei ole mingit punkti Jumala käsus, ja Jumala hingamise ning meie hingamise wahel kaob analoogia.

3. Veel enam, kuus päewa, milliste keskel meil kästakse töötada, Jumal lõi taewa ja maa. Seda järeldust tõendab meie kõnemiis. Asjaolu, et inimese kuus tööpäewa ja Jumala kuus tööpäewa on ühepikkused, on käsu alus. Inimene peab töötama kuus päewa ja puhkama seitsmendal, sest kuue päewaga tegi Jehoowa taewa ja maa ja hingas seitsmendal.

Sõnade wõltsimine

Enne kui tõestada mingisuguse eduga asjaolu, nagu oleksid loomise „päewad“ pikad, otstatud aja-järgud, peawad need Jumala sõnad käsulaudadelt ja piiblikult saama kõrwaldatud. Kindlasti esitawad inimesed kurba waatepilti, katsjudes wõltsida Jumala selgeid sõnu nende selge mõistele hoopis wastupidises tähenduses!

Kuid pöörame sõnade juure, nagu nad

seisawad piiblis. „Siis sai õhtu ja hommiku esimeseks päewaks“. 1. Moos. 1, 5. Kuna nüüd meie tõnelemises ja piiblikeeles sõna „päew“ tarwitatakse, et näidata pikemaid ajajärke kui kakskümmend neli tundi, nagu „lohtupäew“, „Issanda päew“ j. n. e. ei tähenda sõna „päew“ või „päewad“ kunagi enam kui kakskümmend neli tundi, kui teda tarwitatakse ühes arwõnaga. „Siis sai õhtu ja hommiku teiseks päewaks“ ja nii edasi.

Linus päewa mõiste, millel on õhtu ja hommiku, päikesetõus ja päikeseloojenemine, on kahesümmenelja tunniline päew. Tõlgit-feda niisugust päewa miljonite aastatena, tähendab rikkuda kõigi mõistusseadusi ja naeruwäärseks teha inimõistust ennast; see tähendab teha äärmiselt mõtetuks kõige sel-gemaid teateid ja jäädawalt wõimataks mõtete awaldamist sõnade abil.

Päewa ja öö walitsejad.

„Ja Jumal ütles: Saagu walgused taewa lootusesse, et nemad wahel teewad päewa ja öö wahel, et nemad on tähtedeks ja seatud aegeks ja päiwiks ja aastaks... Ja Jumal tegi kaks suurt walgust, suurema walguse, mis päewal pidi walitsema ja wähema walguse, mis öösel pidi walitsema... Ja Jumal pani nad taewa lootusesse, et nemad pidid walget andma maa peale, ja pimeduse wahel... Siis sai õhtu ja sai hom-miku neljandaks päewaks“. 1. Moos. 1, 14—19.

Õeldisest on näha, et sõna „päew“ tar-witatakse päewa walge osa esitamiseks.

2. Siis, peale kindlakstegemist, mis päew ja öö on, kuidas nad tekiwad, mista piir-duwad, kuidas neid tunda; peale selgitust, et päew, mis testab päikeseloodest päikese-loodeni, jaotatakse kahte osja: pime ja walge osa, teatatakse meile otsekohe ilma wahemõtetä, et niisugune walguse ja pimeduse „õhtu ja hommiku“ ühendamine (kombi-natsioon) oli „neljas päew“, tehes jääda-walt selgeks, et päikesesüsteemilise päewa pime ja walge osa moodustas loomingu neljat päewa. Kui see on õige neljandast päewast, siis on ta ühtewiisi õige kõigist seitsmest, sest meie oleme näidanud, et nemad on kõik ühepikkused.

Katse teha loomise „päewad“ miljonite aastate pikkusteks ajajärgudeks osutub jällegi wõimatuks. Kui waatleme sellest teadaandest tehtud mõtetust, misugust tarwitatakse ühen-duses iga loomise „päewaga“, „õhtu ja hommikuga“; sest oletades perioodilist teoo-riat, peab pimedus olema sama pikk kui walgus, ja iga teadlasel on selge, et mitme

milioni aasta pikune pimeduse periood sur-maks jäädawalt kõik, mis miljonid aastaid kestnud walguse perioodis, eelkäimal „pae-wal“, kaswanud. Edasi on taimestikul ja loomade elul wõimata elada päikese kiirte all või walguse perioodis miljonid aastad, mis peab olema siis tõde, kui sõna „päew“ tähendab pikka ajajärku.

Kui loomise kuues päew on miljonid aastad pikk, siis peab Adam kas olema elanud miljonid aastad või loodud otse selle perioodi lõpul. Kui tema loodi lõpul, siis tarwitas Jumal miljonid aastad mets-elajate loomiseks, kuna ta looduse krooni loomiseks siis ainult mõningad aastad tarwitas; sest meile öeldakse, et „kõiki Adamat elupäiwi, mis ta elas, oli üheksa-jada ja kolmkümmend aastat“. 1. Moos. 5, 5. Nii üks ja teine seletuswiis on mõt-tetu.

Siin esineb üks teine waade, misugust pooldawad mõningad kirjanikest, kes usu-wad ise perioodi teooriat. J. R. Dumme-low'i üldiselt tuntud kommentaar, lhf. 4., ütleb järgmist: „Et wiia loomingu koos-kõlla teaduse wäidatud tulemustega, tihti tõendatakse, et kirjanik mõelnud määra-matu pikkusega ajajärke sõnaga „päew“.

Uga geoloogia teadus oli täitsa tundmatu wanaaja rahwale ja eba-seaduslik on wiia moodsaite lei-dude teadust kooskõlla nende wanaaja teadetega. Autor tõlgit-ses päiwi 1. Moos. 1, 14 mõttes“.

Üks kahest wõimalikust järeldusest.

Teiste sõnadega, üks kahest järeldusest on ainult wõimalik mõtlema mehele: Emb kumb, kas Genesise autor ei teadnud midagi geoloogia pikkest perioodist, mis tagajärjel ei olnud teadlik maailma saamise suhtes ja sellepärast pettis meid oma teatega, kus ta ütleb, et maailm loodi kuue päewaga; ehk jälle Moosel oli õigus ja moodne ewolut-siooniteooria pikkade loomingu perioodide üle on wildak. Sellest mõistatusel ei leidu pääseteed. Tõendada, nagu mõtleks Mooses pikki ajajärke, tarwitades sõna „päew“, tähendab tõepoolest lugeda tema sõnusse arwa-mist, misugune on absurdsest wastupidine loogu tema jutustuse mõtlele.

Jumal tegi maailma kuue lihtsa, hari-liku, kirjatähelise, päikesesüsteemilise päe-waga ja hingas seitsmendal päewal, ja olles seadnud eeskujul, tahab, et meie teeffime sedasama, mis tema on teinud, niihästi töö kui puhtuse suhtes.

Kõit kofku wõttes seisab terwe küsimuse teerdsõlm selles, kas soowib keegi wäänata ja wõltsida püha Kirja sõnade algmõtet mõne armsa teooria rahuldamiseks, wõi eelistab sõnade uskumist nende tõelikus tähenduses ja nagu Jeesus ise neid uskus. Ei ühelgi juhusel leia meie, et Jeesus oleks wõltsinud püha Kirja ütelduste selget tähendust, seletades neid autori mõttele hoopis wastupidiselt.

Meie peame kas piibli täitsa ära heitma wõi seisama Jeesuse poolel, kui tema ütleb: „Inimene ei ela mitte ükspäinis leiwast waid igastühhest sõnast, mis Jumala suust wälja tuleb“. Matt. 4, 4. Need on esimesed

Jeesuse poolt saadana wastu räägitud sõnad peale Jia maa peale tulekut. Siin esines temale terna juhuse piirata piibli sõnu wõltsimisele. et möödunud aastasadade jooksul nemad olid kaotanud enda jõu (maksuuse) uueaja leiduste tõttu. Aga selle asemel jäädwustab ta nende muutmatu iseloomu. Meie wõime minna nende juure selle troostiga kindlusse, et meil ei tarwitse rewideerida piibelt teaduse tujukate ja muullitute wõtetega kooskõlas, waid wõime asetuda igawesti „Jumala sõna“ jäädawa jõu peale, mis sugune sõna „jääb igawesti“.

E. A. Rowell.

Wõltsijad tegewuses

Wõltsijad on igal pool tegewuses. Nemad alawäärtustawad suuri, igawesti tõdeasju eneste inimlike lisanduste läbi. Nemad tahawad riisuda Kristusest tema jumaliku au.

Nemad pööravad ewangeeliumi teisaks ju tähistawad tema imeteod. Kristuse neitsist sündimine, tema ihulik ülestõusmine ja tõige ennem tema püha ohwer Golgatal ei ole neile mitte enam nõnda pühad, et nad enda käsi nende tähtsuse kõrvaldamiseks wälja ei siruta. Nemad ujutawud noorsoo üle oma „uueaegsete ideedega“ ja kutsuwad üles püha Kirja rewideerimisele. Nemad peidawad wäga peenelt eneste eesmärgi ilusaste kõlawate sõnade ja lõõklause wõltsimise, mille taga tühi „mitte midagt“ waritseb.

Nemad mõtlewad, et Jeesuse isik peab weel rohkem inimlikuks tehtama. Sellepärast peab iga tõsine jumalaarmastaja ülesärkama ja asja tõsistest seisutest aru saama. Saagu tõigile selgeks, et just see, mida wõltsijad kõrvaldada tahawad, äralumastamise kalliskivi tähtsam osa on.

Peetrus ütleb: „Teile nüüd, kes teie usute, on ta kallid, aga neile, kes usmata, on teesama kivi, mis hoone ehitajad kui kõlawatuma on ära heitnud, nurga peakiwiks saanud“. 1. Peetr. 2, 7.

See kuulub wiimase aja eksituste sekka, et Jeesus, Jumala poeg, piibel ja Püha Waimu töö usust äralangenuid inimeste mõttekujutuste läbi maha tehtud saab.

Ühe huwitawa kujutuse wõi näituse selle kohta toob „Christliche Volksbote“ Baselist oberst Femand'i sulest, mis järgmine on:

Üks Schweitsi aadelisoost perekonnaliige, nimega Wattenwyl, sai lord Prantsuse ku-

ningalt oma tähtsa teenuse eest ühe imelise rubiini (kalliskivi), mida tema arulduse tõttu otse looduse imeks peeti. Kivi iseäralik wäärtus oli selles, et teda üks iseäralik weripunane plekk wõi täpp ehtis, mis sugust enne ilalgi niisugusel kivil pole leitud. Kui kivi omanik selle kivi wäärtust Pariisis ühe juwileeri juures hinnata lasi, ütles see asjatundja, et tema kogu oma warandusega ei jõuaks seda kivi omandada. Kivi omanik, kes kivi wäärtuse üle wäga õnnelik oli, ei jäänud aga sellega weel mitte rahule. Ta mõtles järele, kuidas ta seda kivi weel wäärtuslikumaks wõiks teha ja tuli wiimaks otsusele, et ta selle weripunase pleki peab maha schleifida lastma, mida ta ka lõpuks ühe Hollandimaa juweliiri juures teostada lasi.

Kui ta nüüd seda „parandatud rubiini“ jälle uuesti juweliirile näitas, sai see äärmiselt üllatatud ja hüüdis: „Õnnetu, mis Teie olete teinud? Teie olete seega mõtlematalt ühe iseäralise ainsama sellesarnaste looduseime maailmas ärarikkunud, mis läbi kalliskivi oma wäärtuse on kaotanud“.

See sõrblus näitab kujufalt wõltsijate tegewust, kes seda äralumastamise were plekki nii heal meelel sellelt auliselt kristlikult kalliskiwilt wäljaschleifida tahawad, kellele see ime piinlikuna näib. Kogu nende tegewus on alawäärtustus ja häwitus, sest just selles, mis kristliku põhimõtte juures komistuseks paistab, peitubki tema igawene wäärtus ja äralumastamise saladus, nimelt, Jeesuse Kristuse püha ohwerisurm.

Sellepärast käed eemale Jeesuse ja piibli juurest! Minult nõnda, kuidas nad on, wõiwad nad meid ärapäasta ja ei mitte teisiti.

Mitmesugused taewad

„Taewad jutustawad Jumala au“, laulab Paulja. Paul 19, 1. 2; wõrdle ka Paul 102, 26; 5. Moos. 10, 14. Tema ütleb siin selgesti „taewad“, selle järele peab meil olema mitu taewast; sest Taawet, kuninglik Paulja, on uskumismääriline mees. Misfugune mõiste on olemas sõnast taewas ja kui palju taewaid on olemas? Kristlane räägib harilikult ühest taewast, pagan õndsast aasadest, igawestest jahiwäljadest, ja mohammedlane isegi seitsmest taewast; buddhistid ja teised ei tunne taewast, waid räägiwad millegist igawestest nirwaanast, s. o. ei midagi, ununemine. Hiinlane ja konfuutsiuslane mõtleb millegi pätanduse peale hingede-rändamise läbi. Ka brahmalased Indias pooldawad seda arwamist. Sellest näeme, et terve inimkond, vähemalt sõit need, kelle maine elu waimlises suhtes liiga wilets, millegi parema poole wälja waatab ja endale, olgugi mitmesugusel wiisil, oma taewa ise teeb.

Misfugusel seisukohal asub aga piibel? Jumala sõnast selgub, et on olemas kolm taewast. 1. Moos. 1, 1 seisab kirjutatud: „Alguses lõi Jumal taewa ja maa“. Veel oli igalpool wesi, lumi Jumal lõi laotuse, mis weed ülewal ja all teine teisest eraldas. Salm 7—8. Seda laotust nimetas Jumal taewaks. Sellest ajast peale on meil laotuse all mered, jõed, järwed jne., kuna wesi laotuse üle pilwetes hoitakse. Seega tuleks meil esimese taewa all õhuwalda mõista. See taewas wõi õhuring on iga'e elusale olewusele tarwiline; sest õht, mida meie sisse hingamine, on meile elutingimus.

See taewas on siiski piiratud. Seda paned ja lähele, kui lähed kõrgetele mägedele wõi tõused lennukil kõrgemaisse õhufihtidesse. Mida kõrgemale ja tõused, seda rohkem kaob eluwõimalus. Sest seal ülewal harweneb õht ikka rohkem ja rohkem, ja teatud kõrguses häwineb ilma kunstlike õhujuurewoolita iga elu. Teadus ütleb meile, millest selle taewa õhutiht koosneb.

Unustamatuts jääb mulle üks sõit lennukil, misfugusest 1916 aja wõtjin. Üle maa lasus tihe udu, ja siiski julgesime õhtu tõusta. Ehitaks läks meie lennuk umbes 500 meetri paksusest udufihist läbi, mis rusuwalt rinde ja silme peale lasus. Siis aga kerkis pall äkki kõrgesse, ja meie senine mõitlus pimedusega sai seeläbi tasutud, et meie nüüd päitesepaistelises eeteris endid

leidfime. Ääretu kõrguses ei olnud enam midagi maist näha. Meie üle sinas puhas taewawõlwm. Kaugel eemal aga nägime määja kaljukujulist wormitud masse, kindlast seiswaid pilweid, mis selgesti uduft eraldasid. Päifene põletas palawalt, saates tuliseid kiiri meie peale alla ja meie silmad pimestusid kui meie umbes 900 meetri kõrguseft waatasime enda all olewa udumere peale. Nuline, ääretu ulatusega waatepilt! Näis, kui oleks mingifugune meri äkki oma laintekäiguga hoopis kõwaks tardunud ja otsekui kataks nüüd sätendaw lumi laialdased orud ja kungud.

Selles ääretuses ja rahus awanes meile midagi lõppematut, mida täiesti kirjeldada wõimata. Seda saab teha ainult puudulikult. Lühidalt, tunti Jumala lähidust ja süda sai waikselt, ühinedes Jumalaga. Samuti tundus ka läbitungimine selle maailma tahtustest uduft rahusse õnnistegijas.

Siiski walitseb ka siin esialgu weel üks teine wõim. Püha Kiri ütleb meile Ewes. 2, 2. salmis, kes selle õhuwalla walitseja on. Selle õhhtaewa isand on ka nende isand, kes tõnniwad üleastumises ja patus ja sama peatüki esimese salmi järele surmale wõi surnuteriiki kuuluwad. Otsekui Kristus on elu Wahetalitaja nii on saadan surma algataja. Tänapäewaste kristlaste waate ja õpetuse järele tõuseb ju uskliku hing taewasse; sealt waatawat tema mahajäänute peale alla. Siis aga peafid ju ärasurnud isitud igawese rõõmus wiibimise asemel lestawalt mures ja kurwastuses olema enda weel elawate omaksete pärast. Meie teame aga pühast Kirjast, et see õhuring wõi taewas lahkunud hingede asukoht ei ole, waid saadana, ja tema inglite wõi kurjade waimude riit.

Wanad germaanlased, kes olid päriselt looduserahwas, olid weel niisuguse ilma-waate riismeid alal hoidnud, arwates õhuriigi elusate olewustega täidetud olewat. Aga nad uskusid õhu olewat täidetud nende waimudega, kes olid lahkunud inimrinnast hingedõhuna (eluwaimuna). Need hõljuwat, tormidest aetuina, ümber maa. Nii tekkis arwamine, et lugematu hull hingi elustawat õhkkonda, ratsutades ahwardades ja õnnetusi sünnitades ümber maa. Sellest sai alguse rahwajutt metsikust kütist. Wodan sai seeläbi tuulejumalaks ja hingederõwijaiks. Ka teiste rahwaste, araablase, persia-

laste jne. juures leiame usku, et õht kurjade waimudega täidetud olewat. Ta on ju ta piibli järele saadana ja tema langenud inglite wõi kurjade waimude asukoht, kes tigeada tööriistadena ainult kurjust maa peal sünnitawad ja teostawad, et endale hingi kistuda. Sellest näeme, kui ligi pimeduse würst inimkonnale on.

Ja tõesti oleks õhuring mingisugune dudustärataw pimedus hirmsa jääse külmu-sega, kui loomise juures mitte ei oleks üht teist taewast loodud. 1. Moos. 1, 14—18 salmides loeme aruannet päikese, kuu ja tähtede—teise taewa kehade—loomisest.

Keda ei haarats autartus, sellele ei tuleks mitte tema enda tühjus nii tõeliskult silme ette, kui ta õhtul ääretut tähtedeilma waatleb. Iga tähewillkumine kiidab ja austab Jumala kõikwõimu. Siiski, kui laulele ulatab see taewas? Inimkond on, kõige weitemate aatomite põhjal arwestades, nende tauguste jaoks mingisuguse redeli wälja arwanud, nimetades seda omataolisel wiisil „taewaredeliks“. Mõned arwud wõiwad anda meile mingisuguse aimduse (mõiste) nendest ulatustest:

Ühel minawalgemolekülil (molekülid on kõige weiksemad osakesed, millistesse üks teha ilma teemiliselt muutmata end jagada lasab) on läbimõõdu pikkus 0.000.002 (2 miljondikku) millimeetrit. Elektrilaene wõib ligikaudu 300.000 km. sekundis ära kända ehk $7\frac{1}{2}$ korda ümber maakera. Kõlasekund wastab 330 meetrile. Maakera läbimõõt wõrdub 12.750 kilomeetrile. Neptuunikaugus (päikeseft) wõrdub 4.496.000.000 (=4.496 miljoni) kilomeetrile, ja üks walgusaasta 9.467.000.000.000 (=9.467 billioni) kilomeetrile. Kõige selgemini nähtawad linnuteepilwed on meist 7.000 walgusaasta kaugusel, ja kõige kaugemalolewate spiraaludulogude kaugus ulatab koguni millionitesse walgusaastatesse. Sellest näeme kui lõputa suur on tähtedetaewas.

Kuna Issand meie Jumal taewas on ja see mitte õhttaewas ei wõi olla, sest et see kuradi riik on, siis küsime endalt: On ta siis tähtedetaewas? Juba kõige warasemast ajast peale on inimkond tähtedetaewast waadelnud ja uurinud, nagu ka Õnnistegija Luuk. 12, 56 järele ütleb: „Maa ja taewa nägu märkate teie ära arwata“. Meie, praegusaja inimesed, arwame end wanaaja rahwastega wõrreldes tihti nii suurtena ja tarkadena. Ja ometi oli noil üldiselt suurem teadmine kui seda meieajal läbistikku oma-

takse. Siiski ei ole ükski inimene Jumalat kunagi näinud, sest Jumalat nähes peab ta surema. (Wõrdle Saanielit, Joannest ja kolme jüngrit muutmisemäel juba inglite kohtamisel.) Täna weel maksab, mida juba tark Job teadis rääkida, et weel ükski inimene Jumala päris elukohta teada ei ole saanud.

Kus on aga meie Jumal? Küll teame, et tema Waim igalpool on. Ja siiski ütleb piibel: Issand elab taewas, tema aujärg on taewas ja maa on tema jalgealune järg. Paul 2, 4; 103, 19; Jes. 66, 1. Isegi Jeesus ütleb, et taewas olewat Jumala aujärg. Matt. 5, 34. Mii leidub weel palju kohti pühhas Kirjas, mis taewast Jumala eluase-meks ja aujärjeks nimetawad. Amos 9, 6 järele on Issand oma ülema toa taewasse ehitanud. Seal on ka tema püha tempel. Abraam, prohwetid ja armastatud jünger Joannes räägiwad sellest ja on linna, taewalikku Jerusalemma, näinud. See peab ka tuhanda aasta kestes, kui maa lage on, lunastatute eluase olema. Kui siis selle meie maa uuendamisaeg on tulnud, saab ta Jumalast taewast maha lastama. Ilm. 20 kuni 22.

See on taewas, millest Paulus 2. Kor. 12, 2. saluis räägib kui kolm andast taewast oma wäljarääkimata auga. Sellest kohast teatab meile Ilmutamise raamat weel enam. Seal saawad lord ka wanemad ja kõik pühad Kristuslega kohut pidama langenud inglite ja inimeste peale. 1. Kor. 6, 2. 3. Kus aga see koht asub, seda meie inimesed täna teada anda ei wõi. Arwatakse, et ta Orionil asub. Seda auulist tähestikku peetakse ka piiblis nimetamiswääriliseks. Job rääkis sellest paljudel lordadel, Jesaja ja Amos teewad juttu tema hiilgawast auist. Issand saawat wiimsel päewal sellest forguseft oma healt kõlada lastma, nii et inimeste peale tuleb ehmatus ja hulumine. Ka täheleadlased on seda tähestikku palju uurinud ja seletawad orioniudu kõige ime-likumana terwes taewalaotuses. Seal pan-nakse tähele nii mitmesuguseid muudatusi, nagu neid ühegi teise tähestiku juures näha ei ole. Juba waadeldes üht orioniudu päwapiitlikku üleswõtet, mis sugust kuuetunnilise walgustusega Viek-tähetorni peegelteleskopiga saawutatud, wõidakse endale pisut ette kujutada hiilgawat au, mis seal peab olema. Orioni kolm wõõtähde nimetatakse ka Jakobi kepiks. Wõid olla, on ta Jakobi unenäost laenatud. Tema nägi unes üht maa peal seiswat redelit, mille ülemine ots taewasse

puutus; seda mööda astusid inglid üles ja alla, ja Issand seisis üleval selle peal. See peab esitama, et Kristuse läbi on inimlastele tee Jumala juure tagasi tasanud ja Jumala inglid neile sellel teel abiks on. Astugem usus seda taewaredelit mööda üles, et oma rändamistee lõpul Issandat kolmandas taewas tema hiilgawas aus näeksite ja siis jäädawalt kõigi lunastatutega uuel maal elada võiksite! See on püha Kirja sõnade järele lunastatute elukoht. Uuel maal saavad fird Jeefuse tagasi-

tulekul elawad ja ülestõusnud usklikud elama. Kuni selle ajani hingawad usus magamauinunud inimesed maa sees, puhates seal oma surmaund. Jeefuse tulekul äratatakse nad üles, mispeale nad 1000. aastaks uude Jerusalemma jääwad. Siis puhastatakse wana maa tule läbi, walmitades teda kestwaks elukohtaks kõigile piihadele, kes ühest kuust teise ja ühest hingamisepäewast teise kokku tulewad kummardama Issanda ette. Jes. 66, 22. 23.

Dr. Hermann Feldmann.

Arenemisõpetuse eesriide taga

Igal ajal on oma eesmärk ja põhjus, nõnda ka arenemise õpetusel. Selle kohta kirjutab Prof. Graebner raamatus: „Evolutioon“, lht. 145. „Mõtteteadlaste mõtlist kristliku usu wastu on kerge seletada. Inimene on ärarikutud. Tema elab pattudes. Ta on teadlik oma süü kohta ja ta kardab nuhtlust. Sellepärast terwitab ta igat väljapääfeteed, mille kaudu ta ühwardawa nuhtluse eest võiks põgeneda. Kui heal meelel tahaks ta uskuda et ei ole Jumalat ega wiimist kohut. Ka on inimene wäga iseteadlik ja uhke ning ei tarwitse õnnistegijat.

Sellepärast pikitab ta tõendada et temal ühtegi ärapäälisjat tarwis pole, sest et absoluutset õigust ja ülekohut ei ollagi olemas... Inimene, ka kultuurinimene, ei falli oma uhkuse ja iseteadwuse piiratawust; sellepärast on temal tarwis wabaks saamist jumaliku õiguse hirmust; sellest ka püüid tõendada, et Jumalal üldse mingit iseloomu, ühes sellega ka näituseks õiglust ei ole“.

Laulik kirjeldab niisuguste mõtet sõnadega: „Õdel mõtleb omas südames: ei ole Jumalat; nemad teewad nurjatunaid ja hirmsaid tegusid, ei ole seda kes head teeb“.

„Et kiskugem katti nende jutud ja wiskem enestest ära nende kõied“. Laul 14, 1; 2, 3.

Kes on arusaanud misugustest sifemistest mõjunditest need „teaduslised püüded“ enda aluse on saanud, selle eest on wõimata salata, mispärast tumedad jõud igat uut piibli tõdede maharõhumise püüet nõnda rõdmuga terwitawad. Ei ükski, kes nende põhjuste üle järele mõtleb, saa nende nõnda nimetatud „asjaliku teadmise“ saagiks langema. Tema on niisuguste isikute sifemusse waadanud; tema tunneb nende saladuslisi ja õudset tööd“.

Inimese rikitud iseloomus on seega siis arenemise õpetuse tootluspiind. Kui lohaselt ütleb Kristus: „Hea inimene saadab head ette hea südame warandusest ja kuri inimene ajab kurja wälja kurjast warandusest“. Matt. 12, 35.

Siin on wõimalus otse arenemise õpetuse eesriide taga waadata. See on usmatuse usutunnistus. Nõnda kirjutab keegi selle õpetuse pooldaja: „Ühte selget ja kindlat tõendust arenemisõpetuse tõelikkuse kohta ei ole iialgi wõimalik saada; aga meie tohime selle tõelikkust uskuda“.

Nõnda siis ustakse seda mille kohta teadlik ollakse, et see tõde ei ole.

Kui inimsugu meelega oma filmad tõde eest kinni sulub ja nähtawasti jõnnakalt ilma wäheha alufeta oletusi usub, siis on ta ise kõrwalteele kaldumises süüdi ja peab loomulikult külwatud wilja lõikama.

Siin tõdenewad Pauluse sõnad, kes ütleb: „Kui nemed endid arwasid targad olewat, on nemed jõledaks (rumalaks) saanud ja on hukkaminemata Jumala auu kaduwa inimese ja lindude ja neljajalgiste ja roomajate kaju sarnatseks muutnud“. Rom. 1, 22-23.

Awagu Jumal iga awaliku ja kohtlase inimese filmad, et nad võiksid waenlase pettust äratunda sest tema on just inimesi pimestanud, nagu Paulus edasi kirjutab: „Kui ka nüüid meie armuõpetus on kinnifaktud, siis on see nende sees kinni faktud, kes hukka saawad; kelle sees sellesinatse maailma jumal uskumata rahwa meeled jõgedaks teinud, et neile ei pea paistma armuõpetuse walgus Kristuse auust, kes on Jumala kaju“. 2. Kor. 4, 3. 4.

K. A. D. ainetel.

Noorjoo osakond

Noorjoo hädaohud ja nende päästja

Maailm on hädas. Langemine paistab kõigil aladel; allapoole mineku meeleolu on igal pool tunda. Inimene on praegu enam, kui ilalgi enne tema enda poolt esilekutsutud asjaolude ori ja on elu mõiste ja eesmärgitüülikult tunda filmist kaotanud. Üksikute üksikute waimuwaesus peegeldub end loogu rahwuste nõutuses kõigelihtsamate päewaküsimuste kohta.

Mina olen tee ja tõde ja elu.

Ühelt poolt astuwad enese armastus, kadumus ja teised pahed süütaale tundmata jultumiseni esile, kuna teiselt poolt lootusetus ja elutüdimus kohutawalt enesetapjate arwu tõstab.

Hädaoht tabab noorsugu iseäranis terawalt, sest et nende lootusrõõrustel filmadel ja ootusrõõrustel südametel veel elule nõudeid esitada on. Wanade pettumus mõjub ka noorle peale ja palawuslike kiirusega tahetakse veel kõige maistata, mida elu üldse pakkuda võib. Rõõnda tõuseb lõbutsemine ja elumaitsemise iha kiialduseni kõigidel aladel.

Ikka nooremad kurjategijad täidawad kohumaju, ikka waremalt heidawad noored inimrühud enda wiltsa elu-ülejäagi endast, olles elu kohta ilma mõtteta ja sihita.

Hoolimata „laste eest hoolitsemise aastafajast“ ei tunne noorsugu et teda mõistetakse ja ei mõista ka iseennast.

Rõõgesuurem paha on süü.

„Rõõge suurem paha on süü“, ütleb luuletaja Schiller. Rõõk küsimused, mured ja pahed on, nii üksikute kui kõige inimeste,

ainsama probleemi arwele panna, mis nimelt „patt“ on.

Iga püüe edu ja paremuse poole hariduse ja selgusele jõudmise läbi wariseb alati kokku inimese patuse iseloomu kiwi otsa. Kunnlus ajaloolane, Heinrich von Treitschke, awaldab seda järgnewalt: Ükski inimene ei saa mitte kultuuri edusammude läbi woorusliisemaks waid waimulik katt teatuseb samuti kultuurinimeses kui metsikus. Midaagi pole tõelikum kui piiblikult õpetus inimjoo patusest olekust, mida ükski kultuur ei jõna ärawõita“.

Patt on ka samuti noorjoo seas ainsamaks paheks.

Kui patt ainult pahades, jäledates tegudes peitaks, siis võiks ju õppida niisuguste tegude eest kõrwalehoidma, võiks wastu võtta kriisilikud elukombed, aga „kalduwusest“ ja „hinust“ patu järele ei suuda meid wabastada ei selgitus, kaswatus ega isegi enese armastus. See kalduwus, mis armuta orjataltsutajana meie üle walitseb, juhib isegi wäikesed lapsed veel mõistmatutele waledele ja warguste tegudele, mis siis hiljem mälestuswõime läbi teistele pattudele sillaks saawad. Sellepärast palub ka Tawet: „Ära mõtle mitte mu noore eest pattude peale“. Laul 25, 7.

Maailmal on walguist tarwis eluteel.

See ongi just meie aja häda: „... ta üleastumine on raske ta peal, et see langeb ja ei tõuse jälle üles“. Jes. 24, 20.

Iga noor süda võib endale niisuguseid patte meeletuletada ja tunneb siis ka et sellest on tekkinud wõäratsjäämine, hirm, findlusetus, filmatirjaline olek ja ikka uued patud. Oh kui palju õnnelike tunde on

mõtlemata patustamise järeldusel rifutud saanud. Nii mõnigi wälimiselt tugew noor- mees hüttab enda sifemise elu peale waada- tes meeleheitlikes nõutuses: „Kas wõib wägewa käest riisutud asju ärawõtta? Ehk kas wõib diglase wangi selts ära peafeda?“ Jes. 49, 24.

See on meie elus otsustamise tund, millal tunneme, et sel wägewal meie wastu õige nõue on ja nimelt: „Kes pattu teeb, on patu sulane“.

Noorte häda ei peitu mitte walitsewates halbades olufordades, õnne puudumises wõi selles et maailmas tõelikke rõõmusid olemas pole. Patt häwitab halastamatalt iga nii sifemise kui wälimise omanduse. Ka weikeseks peetawad patud, hädawaled autud teod, petmised, keelatud teed wõi kahjulikud raamatud wõiwad lootusrikka elu päästma- talt häwitada.

Kui wiinamägi õieehtes on (noorusaeg) siis peame seda enam weikeseid rebaseid kinni püüdma, kes wiinamägesid ärarikuwad. Ülem l. 2, 15. Salajased, ajutiselt unusta- tud, Jumalale ülestunnistamata ja andeks- saamata patud on wähhajaiquse taolised noorsoo häwitajad. Patud, misjuqused sur- naks ja unustatuteks peetakse kuid samal ajal süski enda mõju edasiwaldawad, on nooruse jõe ja Jumalale meelepärase rõõmsa meele häwitajad.

Kuid nõnda kui üks kurjuse juur ole- mas on: patt, nõnda on aga ka selle jaoks abi ja arstirohtu leida.

Ä r a p ä ä s t j a

Inimene wõib oma elueesmärgile jõud- miseks kõiksuguseid aseaineid wäljamõelda ja tarwitada, kuid see ei wii teda mitte ühendusesse Jumalaga, mis inimese ain- sam elulõppsiht on. Rahutu on meie süda kui ta rahu leiab Jumala sees. Ei mõis- tufetaoline uurimine ega piibllik teadmine wõi olla asendiks sellele kogemusele, misju- gust Jeesus tähendamisesõnaga äratadunud poja kojutulekust kujutab.

Õnnistegija tunneb noore südame kaldu- wusi ja küsatusi, sest just ärapäästmise eesmärgiga on tema saanud lapsiks nooreks- mehets ja mehets. Tema wõib ka weel täna noorsoole öelda: „Anna, mu poeg, oma süda mulle ja ju meel hoidku minu wiisid“. Eks ole see ikeäranis noortele maksew, kui ta ütleb: „Seda olen ma teile rääkinud, et minu rõõm teie sisse jääks ja teie rõõm täis saaks“. Joan. 15, 11.

Noorsugu, kes teda isiklike õnnistegijana ja ärapäästjana tunneb, saab wõiduriikaks kogu oma elus, olgu see eraelus, perekonnas wõi koguduses.

See wõidurikas elu tuleb küll Jumalalt eneselt, kuid ta on meile selleks oma sõna annud, et meie seda seemnetera sarnaselt südamesse istutaksime. Kui see elu sõna meie noorsoo juures „lihaks“ peab saama, siis peawad nad ka sellega tegewuses olema.

Sõnniku-Walwe, õhtu palwe, h. p. kooli õppetükid kui ka isiklik põhjalik piibli- uurimine ei woi mitte hooletusesse jäätud jaada, ilma et see meie sifemist inimest fiduraks teeks. Tahad sa, armas lugeja, oma sifemise elu üle otsustada, siis anna lord endale selle üle aru, kuidas sa oma piib- lliga ümber käid.

Noorsoo osakond, kes meelelahutusõh- tute peale rohkem aega weedab, kui piibli- tundide peale, ei aita midagi, waid katub weel noorsoo tõelise häda silmakirjaliselt kinni.

Minu elus oli esimene tundemärk, et ma Jumala armu läbi päästetud sain, see, et ma minule kuni süa maale nii igawa- sifulist piiblit sifemiselt armastama hakkasin.

Weel enam, kui misjonitoolis käimine, on mulle mu armsad noorsoo kaaslased annud, kus mind ülesõhutati sajandeid ja tuhandeid kirjakohti pähe õppima ja nii- sama ka meelde ning südamesse wastu- wõtma.

Meie õppisime esiteks mehaaniliselt, kus iga kirjakoht oli, siis pidasime iga salmi sõna- ja mõtte- kolkutõlaksuse meeles ja lõpeks oli meil päris kerge kirjakohte teemadeks ühendada ja mõnda tarwilist salmi leida.

Kui ka wahest nii mõnigi seemne iwa- tene paistab kaduma läinud olewat —, saawad nii mõnedki kindlasti idanema ja wilja kandma.

Jumala sõnas on igale noorele kõifide elutüsimuste kohta juhatus leida. Nii loeme: „Õtsige Jehowa raamatu seest ja lugege; nemad ei leia ei ühte ega teist puuduwat, sest Jehowa suu on seda rääkinud ja tema Waim saadab neid kofku“.

Sõna juhatab meid Jeesuse maapäälle elu juure; tema wõib meid õndsaks teha meie pattudest ja olles patuta, oleme meie kõige õnnelikumad inimesed maailmas.

Mista teeb noor inimene oma teeraja selgeks? Kui ta ennast peab „sinu sõna järele“.

B. Drinhaus.

Headus ja lahkus kodus

Dige religioon awaldub alati end kodus. Kes oma perekonna keskel lahke ei ole, ei ole kristlane, kuigi ta end selleks pidada võib.

Lahke olla ja teisi naeratuslega õnnelikuks teha, kuna samal ajal omastetega kokkupuutes enda otsaestist lortjutatasse, pea ühe kui teise asja pärast kannatamata ollasse ja tülitsetasse, on filmatirjalikkus. Hiljuti lugemin ühest poisist, kes oma ema häält eestois kuuldes endale ütles: „Seal kõlab minu ema wõdrastewastuwõtte hääl; keegi wõdras peab küll sinna tulnud olema!“

Üks tuntud jutlustaja jutustas ford järgmise loo: „Mina wiibisin ford mõned päewad ühe enda meelest väga uskliku mehe majas; tema alustas harilikult igat päewa palwega et ta end patu eest hoida võiks, et temal Jeesuse sarnane iseloom võiks olla ja et tema ikka enam ja enam õnnistegija sarnaks võiks saada. Tema palwe oli väga mõjuw ja järelikas ning ma mõtlesin et see üks väga hea mees on.“

Zigi tuund aega pärast palwetamist nägin teda üle õue minewat ja kuulsin, et ta waljult tülitse ja sõimas ning igal pool wigu leidis. Kui ta hiljem tuppa tuli jätkas ta ka seal oma teguwiihi; keegi ei saanud midagi tema meelejärele teha; ta oli äge ja kannatamata.

„Teie olete wist väga pettunud, mu härra“, ütlesin ma temale.

„Pettunud? Kuidas Teie selle peale tulete?“

„Ma mõtlen et teie täna ühte kallist kingitust ootate, aga ma näen et teie ei ole seda weel saanud.“

„Kingitust?“ Ta lihtkas miitsi peas kõrwale ja kratsis pead, otse kui tahaks ta küsida: „Millest küll see mees peaks rääkima.“

„Ma tean kindlasti, et Teie sellest rääkisite“, ütlesin ma jahedalt.

„Teie kuulsite mind ühest kallist kingitusest rääkiwat? Teie olete seda küll siis wist unes näinud; ma ei ole üldse millegi sarnase asja peale mõelnud.“

„See võib ju olla, aga Teie olete sellest rääkinud ja ma mõtlesin, et see kingitus minu siinoleku ajal siia jõuab, mida ma heal näeksin meelel.“

Ma nägin et ta pahaks sai ja mõtlesin et parem on temale lohe asja ära seletada.

„Teie teate ju sõber, et Teie alles täna hommikul Jeesuse sarnast Waimu palusite ja soovisite et Teie tema sarnaks täieneksite ja et Jumala armastus Teie südamesse saaks wälja walatud.“

„So, ah Teie mõtlesite seda“, wastas ta, kui ei oleks sellel palwel midagi suuremat tähendust.

„Kas Teie ei imestaks selle üle, kui Teie palwet oleks kuulda wõetud? Mida mõtlesite Teie siis, kui üks lahke, sõbralik ja salliw waim täis kannatlikku meelt Teie sees maad leiaks? Wast ehk tuleks see siis Teile hoopis ootamata ja kas see üldse Teile meeldiks?“

Kui kurwastaw võib see pühadele inglitele näha olla, kui need inimesed, kes end taewa kodanikkudeks peawad ja end iga hommikul taewaliku juhatuse hoolde paluwad, oma perekonna liikmete wastu

waljuid ja kannatamatuid sõnu räägiwad, pahandawad ja sellepärast teiste juures wigu leiawad, et mitte kõik pole nõnda tehtud, kuidas see nende meelest oleks pidanud olema. Kas võib keegi tõsine kristlane olla, kes sellepärast oma lehma lööb, et see liipsi ajal paigal ei seisja, ehk kes hobuse ja teste majaloomade wastu halastamata ja wali on ja siiski hingamise päewal oma õndsast lootusest

Rahuldaw religioon

On olemas palju inimesi kellel selleks küllalt usku jätkub, et neid õnnetumaks teha; nende usk on neile tõeliseks koormaks. Neil on just parajasti niipalju usku, et neilt ilmalikkusi löbustusi ära wõtata, aga see usu mõõt puudub neil täiesti, mis neile tõsist rõõmu Jumalas annaks. Kristliku elu kohustused, nii kui palwe ja Jumala sõna lugemine, koosolekutest osawõtmine ja töötamine Jumala töö heaks on neile wastumeelt; nad täidawad seda see pärast, et nad mõtlewad: nad peawad seda tegema, aga sääl juures waatawad nad ikka Egiptuse lihapottide poole tagasi. Nii sugune eitaw usk ei anna inimesele ei wäge ega rõõmu.. Ainult sel usul on tõeline wäärtus, mis mitte üksi maailmalikkude rõõmude juurewoolu ei katkesta, waid mis neile ka tõelise rõõmu allikad awab. Normaalse kristliku elu on rõõmu, rahu ja Jumala wäe elu. Tõelikul kristlasel võib alati rahu ja rõõm südames walitseda, sest tema seest woolab ülesse elawa wee allikas.

woib jutustada? Pole sugugi ime kui inglid niifugusest majast põgenewad ja nutawad.

„Taewas saawad kõik nii sõnades kui tegudes lahked ja kanatlikud olema, nagu meie Õnnistegija siin maa peal oli, sest kõik ärapäastetud saawad tema sarnased olema.

Dige aeg inimeste vastu lahkeid sõnu rääkida on siis, kui nad weel elawad ja mitte enam siis, kui meie nende firstu ees seisame. Pareim püüame nende eluteed lilledega ehtida, kui et seda pärast pisarsilmil nende firstu juures teeme.

Kui raskelt rõhuwad meid siis meie lahksufeta ja kannatamatu olekus õeldud sõnad, mida meie siis enam tagasiwõtta ei saa, kui juba surnuliinil meie armsama nägu katab!

Meie kodu peaks olema koht, kust kõik lahksufetus välja tõrjutud ja kus ainult armastusel ja selliwusel asukoht antud on.

See saab aga ainult siis wõimalikuks kui Jumala armastus meie südames waltseb.

Ka noortele on sellest lookesest väga palju õppida.

Jäi wastuse wõlgu.

Ühel wabamõttelejate-koosolekul teatas kõneleja et tema rõõmustaks, kui keegi koosolijatest temale mõne küsimuse esitaks. Ta lubas kõikide küsimuste peale wastata. Kõne lõpul tõusis lohe koosolejate ridadest üks tööliste wälimusega mees üles ja ütles: „Kolm aastat tagasi“, ütles kõneleja, „ei elnud siin linnas ühtegi halwemat inimest kui mina; minu kurjus ja lorratus olid minu majast põrgu teinud. Nüüd aga ei ole siin linnas õnnelikumat meest kui mina ja minu majasse on taewalik õhkkond asunud.

See kõik on Kristuse ewangeliumi wili, kelle olemasolu teie salgate. Ma küsin Teilt, mida võite Teie meile selle asemele anda, mis rahwa juures samafuguse järelduse esile kutsuks?“

Kõnelejal ei olnud midagi wastata; ta oli sunnitud waikima. Kõigile tuntud tõdeasi oli wäljaspool igat kahtlust. See tööline oli tõeliku usu leidnud ja see kandis tema elus wilja.

Kord küsis keegi ühelt naiselt: „Ütelge ometi kas see on dige, et teie mees oma usu on muutnud?“

— „Ei“, wastas naine, „Jeesuse Kristuse ust on minu mehe ümbermuutnud. Siinmaale ei olnudki temal usu, aga nüüd on. Ja see peab tõesti üks hea usk olema, kui

see inimese südant ümber muuta woib, nagu ma seda oma mehe juures nägin.“

Ainult Jeesuse, Kristuse ewangelium woib inimest nõnda ümbermuuta, et roojuse asemel puhtus, enesearmastuse asemel ligemise armastus ja kõrkuse asemel alandus maad wõtta woib. Tõeliku usu tuntakse ka sinu juures ainult tema wiljast.

„Mis meil seega tegemist, katsu sina ise“

Matt. 27, 4.

Iga inimene peab oma patu tagajärgi kandma ja seda nimelt üksi. See kumme ja wiis, kuidas ülemad preestrid Juudasega ümberkäisid, näitab meile, kui palju piinatud südametunnistus maailmalt kaastunnet oodata woib. Tuhanded hääled näiwad teotama süüdlast hinge õeldes: „Mis meil seega tegemist?“

Roor neiu, kellelt maailm tema ilmsüütuse ja wooruse riisunud, kes südametunnistuse piina all kannatab, leiab end inimlikust feltskonnast wäljatõugatud olewat, kes ise oma enesearmastawa huwide rahuldamisest peaasjaks peab ja oma teguwiljiga ütleb: „Mis meil seega tegemist, katsu sina ise.“

Wangihooones ägaw noormees kannatab samuti ärarääkimata määral hinge- ja südametunnistuse piinade all. Kõik tema ilusad lootused on otsas. Kawatsetud plaanid on kõik enese ihaderahuldamise kalju otsas purunenud ja nüüd istub ta üksi ja maha jäetud enda wangikongis, kuna wäljas ärilist ja feltskondlikku elu harilist toodu edasi läheb, ilma temale vähematki kaasatundmata. Kogu tema meeleolust awaldub põhimõte: „Mis meil seega tegemist? See on sinu enda asi; jäta mind rahule!“

Mõrtsukas, kes mõnda hirmust saladust oma südames warjab, sagedasti iseenele warjugi kardab ja tumeda dudsusega selle peale mõtleb, mida ehk homme päew temale tuua woib, ei leia samuti kellegi poolt kaastunnet.

Maailma wastus tema salajase kanatamise peale on: „Mis meil seega tegemist, katsu sina ise.“

Tuhanded lahutatud mehed ja naised, kellede abielu enesearmastuse kiwi vastu rusudeks warisenud, puutuwad kokku selle kurwa tõsi asjaga, et maailmal nende vastu vähematki kaastunnet pole. „Mis meil sellega tegemist?“ Kuuldub ainsamaks wastuseks kannatajate hüüete peale.

Kui palju poeg- ja tütarlapsi on pida- nud seda furba ideasja tunda saama, et maailm fiilmalt ja osawõtmatalt neist mööda sammub ja elus wilumatuid enne tähelegi ei pane ega wähemagi hea nõuga ei toeta, meele ei tuleta, et nad wanemate häid nõuandeid kuulda wõtaks ja seda, mis isa ja ema neile tõelikult on, hindaks, enne kui juba hilja on. (Ja isegi siis, kui juba hilja on wigade eest hoida — kui need juba wilja kannud mille all kannatada tuleb — jääb kõik iimbrus erapooletuks ja osawõt- mataks ning ütleb oma teguwiiisiga; „Mis meil seega tegemist, katsu sina ise“.)

Kest seda südameta ükskoifust ja kül- must kerkib meie filmade ette Jumala Poja armas ja osawõtlik kuju, isik, kes meie kõi- fide südamelugu teab, ja ütleb osawõtlikult ning armastawalt: „Tulge minu juure kõik, teie waewatud ja koormatud olete ja mina tahan teile hingamist (rahu) saata“. Jumal tänatud! Selle rahuandja juure wõime kõik tulla, troosti, rõõmu ja rahu leida. Ükski ei ole siin ärapälatud. Tema ei ütle mitte: „Mis minul seega tegemist, katsu sina ise“. Ei, sest: „Tõesti meie haigused on ta enese peale wõtnud ja kõik meie walu kannud. Aga tema on meie üleastumiste pärast haa- watud ja meie ülekohtu pärast ärardhitud; karistus oli tema peal, et meil pidi rahu olema ja tema muhkude läbi on meile ter- wis tulnud“.

Temas, selles Jumala Salwitus, leiab- muidu lootusetu maailm osawõtliku ja kaas- tundliku südamega, sõpra ja armastawa õn- nistegija, kes enda awitajad käed kõigile wastusirutab, jäädawa rõõmu, õnne, rahu ja igawese õnnistuse. „Paluge (temalt) siis peab teile antama; otsige (teda) siis peate teie leidma“.

Tema on iga patuse sõber, tahtlik ja walmis aitama ja kõiki päästma, kes usus ja lootuses tema juurde tulewad ja oma süü temale ülestunnistawad. Ükskõik, mis- sugune sinu süü, kannatus ja mure wõib olla. Tule tema juure; tema wõib ja tahab aidata.

Kui sina aga selle sinule wastusiruta- tud käe tagasihõrjud, seda Jumalast seatud õnnistuse ja wabaksäämise teed Jeesuse Kristuse läbi, naeruks pead, siis ei saa sina iialgi kusagilt mujalt osawõtlikku ega kaastundlikku südant leidma. Sinu meele- heitlike hüüete peale, lootusetu ja kaduma- minewate hulkade seas, saad sa siis ainult ühe wastuse kuulma, mis on: „Mis meil seega tegemist, katsu sina ise!“ J. R. T.

Õrna wastuse mõju

Maria ja Ella olid onulapsed, umbes ühewanused ja elasid mitte kaugel üksteisest ühes wäikeses linnas. Nad olid südamlikud sõbrannad ja wiibisid väga tihti seltsis. Siiski mõnikord juhtus wäike tüli nende wahel ja siis igakord järgnesid terawad, loikawad sõnad. See asi ei jäänud nende kaasõpi- lastele kauaks salaja ja need imestasi- d, kuidas wõiwad küll onulapsed ja head sõbrannad sarnaseid sõnu ütelda.

Ühel talwel tuli häkitselt muudatus. Püha Waim oli Ella südamega juures tööta- nud ja wiimane oli oma südamega Isjandale kinkinud. Tema kooliõed olid väga imesta- nud. Kuidas wõis wõimalik olla, et see metsik, tujukas tütarlaps wõis alandlikuks kristlaseks muutunud olla!

Ella sai väga teraseks, ja tähelepaneli- kuse ning see ei wälkannud laua kui wõi- malus esines, kus tema meelemuudatus awalbuma pidi. See oli lõuna waheajal. Mõned õpilased löbustasid endid elawate mängudega, sel ajal kui teised jutuwäi- seks ahju ümber koondusid. Ella oli wiist Mariat teadmatalt haawanud, kui see häkit- selt walju, wihase häälega hüüdis — et kogunud õpilased tema sõnu arusaadawalt kuulda wõisid: — „Küll sa oled hea kristlane!“ ja pilkas Ellat usu üle. Kõik heitsid pilgu Ella pääle. Nad teadsid, et Ella kunagi ühtegi terawat wastust wõlgu ei jäänud, sellepärast ootasid kõik kütkestawalt, mis se tundelik tütarlaps küll wastama saab. Üks filmapilk särasid ta filmad, huuled wabisesid, aga enne kui ta ühtegi sõna wastata sai, kuulis ta eneses tasest häält: „Õrn wastus wai- gistab wiha“. Rõõmus läige ilmus ta sil- misse ja wärisewal häälel ütles ta: „Kui ma hää kristlane olen, tahan ma seda ometi häameelega olla“.

Silmapilk oli täieline waitus, mille kes- tel Maria mõtles et lõpuks arwawad teised et see wastus on teda wõitnud ja weel wihasemalt hakkas ta Ellat pilkama. Kõige selle pääle waatamata waatas Ella rõõm- falt talle otse ja wastas armsalt ja rahu- likult.

Õpilased olid tunda saanud alandliku südamega wastupidawust, kuid Maria oli kaugel sest, et ennast rahulikuna tunda. Õppeaja järele wõttis ta Ella käe, et temaga ühes koju minna ja püüdis kahetõrse sõbra- rikkuse läbi paha jälle häaks muuta, mida tema taltsutamata keel oli lorida saatnud.

Saksakeelst A. R.

Inimsoo arenemine allapoole

Mitte ülespoole, täiusse lähemale, vaid halwenemise suunas areneb loogu inimkond terwise kui ka waimliste omaduste poolest. Juba pikemat aega panewad ergu arstid tähele kuidas nõdrameelsete arv kohutawalt kaswab. Nõnda kirjutas üks Chicago aja-leht „Serald and Examiner“ oma 1. augusti wäljaandes filmapaistwa pealkirja all: „Nõdrameelsuse hädaoht ähwardab Chicagot“, artikli, milles ta psühopaatia laboratooriumi juhataja Dr. William J. Hicksoni poolt wäljaantud statistilisi andmeid käsitas. Seal on öeldud sõnasõnalt:

„Illinoist (üks osariik Ameerikas) ähwardab suur hädaoht, nimelt mõlemist soost nõdrameelsete hädaoht, selledele enam nõdrameelsete asutustes tarwilist paika ei leidu ja sellepärast wabadusesse jäetakse, ilma et awalikku elu nende eest kaitsetakse“. „Meie waatame järele umbes 2000 isikut aastas“, ütleb Dr. Hickson, „ja üks kolmandik nendest, kes weel waimuhaiged on, saab asutustest wäljasaadetud. Paljud nendest kuulwad hädaohtlikumate isikute hulka“.

Et niisugused dudsustäratawad oluforrad mitte üksi Chicagos ega Illinoises ei walitse, waid loogu maailma ähwardawad, rõhutab ka Dr. Newell Dwight Hillis, tõsine ja laialt tuntud sotsiaalse uuenduswoolu poolehoidja. Ta ütleb: „See aeg on möödas, mil meie wõisime öelda, et inimsoo halwenemine ainult pessimistide ja asjata kätategijate peaausuinnitus olla. Lihtne tõsiasi on, et inimsoo halwenemise laine meid enda alla matta ähwardab ja aeg on selleks käes, et seda tõeasja äratunda, et, kui mitte täielikke abinõusid selleks ei saa tarwitusele wõetud, loogu tsiwilisatsiooni seadlus ja mõõdupuu peab muudetud saama, et loogu inimsoo ärähäwinemist takistada. „Herolde des Morgens“, lhf. 114.

Kuidas see häwinemine end awaldad, leiame üle kirjaniiku fulest, kes sotsiaalse oluforra ole kirjutab: „Iga lord, kui ühe maa rahwaarw kahelordsseks tõuseb, suureneb nõdrameelsete ja mõistusliselt sidurate arv neljalordsseks, mis meile näitab, et täielik nõdrameelsus, ja mõistusliselt lehwade arv kasvab forda nõnda kiirelt kaswab kui rahwas ise“.

On see nüüd üles- wõi allapoole arenemine? Iga lugija wõib ise selle üle otsustada.

Praeguse aja rahwa läbistatune wõi keskmine mõistuslik tasapind on, nagu üks kuulus arst walitusliste andmete najal ettetõi, 13 aastase normaal poisilese kohane. Tema ütleb sõnasõnalt:

„Sõdurite järelewaatus meie rahwawäes tõendab tõeasja, et keskmise sõduri mõistuse-graad ja tema loomulik arusaamine, tundmine ja enese tahtmise teostamise tasapind wõrdub mõistusele, misugust 13 ja 14 aastaste terwete poisikeste juures leida on. (Sausarjt, lhf. 454).

See waimliselt halwenemine, mis end iseäris kuretegewuse suurenemises noorsoo seas, awalduib, wõidab pinda praegusaja ärritusrikka elu ja Jumala seaduste kõrwalheitmise tagajärjel, misugused meile selleks antud, et õnnelikult ja rahulikult elu elada. Inimene ei taha enam Jumala käsutusest midagi teada, waid ainult lõbususe ja patu elu elada ja nii ihulikult kui waimliselt halwenemine, kuretegewus ja nõdrameelsus on selle järeltus.

„Iga jumalakartus saadab kõigile asjadele kasu ja temal on selleksinatse ja tulewa elu tõutus“. 1. Tim. 4,8. D.

Ajakohased,

≡ waimulikud kõned, ≡

peetakse järgmistes linnades:

- Tallinn, Merepuiestee, 14-a.
- Tartus, Pihtwa tän. nr. 10, kort. 2.
- Narwas, Peetri turg, Luschlowi maja nr. 10.
- Rakweres, Pilt tän. nr. 68.
- Lapal, Rabala tän. nr. 4.
- Paides, Lei tän. nr. 9.
- Pärnus, Karja tän. nr. 3.
- Kuresaares, Kubermangu tän. nr. 6.
- Walgas, Uus tän. nr. 24.
- Wõrnus, Jüri tän. nr. 6.
- Saapsalus, Kalda tän. nr. 15.
- Lõrwas, Pilt tän. nr. 1.
- Wiljandis, Wälke turu tän. nr. 6.

Wäljaandja: 1895 a. asutat. 7 p. Adw. Eesti Liit. Tellimised kui ka rahasaadetused saata Martha Raba'le Merepuiestee nr. 14-a Tallinnas.

Wastutaw toimetaja: M. Bärengrub, Posti tän. nr. 48, kort. 5, Narwas, kuhu kaastööd tulewad saata. D.-L. „Narwa Kirjasütushilise“ trükk, Narwas. 1925.